

Yttrande

Datum
2015-09-23
Ert datum
2015-08-31

Vårt dnr
059/2015-4.1.1.
Ert dnr
4.6.18-8609/15

Sidnr
1(2)

Jordbruksverket
Enheten för CITES, foder och djurprodukter
Att: Kersti Andersson Deharde
551 82 Jönköping

Ansökan om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan FG72 x A5547-127 (EFSA- GMO-NL-2013-120)

Yttrande

Baserat på det underlag som nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från sojabönan inte innebär någon ökad risk för människors eller djurs hälsa jämfört med konventionell sojaböna. Vi anser vidare att oavsiktligt spill inte utgör någon risk för miljön.

Bakgrund

Företagen Bayer CropScience LP och M.S. Technologies LLC har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan FG72 x A5547-127 för användning som livsmedel och foder och import och bearbetning.

Sojabönan bär på tre tillförda gener som gör den tolerant mot herbicider baserade på glyfosat, isoxaflutol och glufosinatammonium.

Överväganden

Den aktuella sojabönan är en korsning mellan två transformationshändelser (*event*). A5547-127 är sedan tidigare godkänd för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder. FG72 är ännu inte marknadsgodkänd, men har riskbedömts av den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA). EFSA:s slutsats är att sojabönan FG72 är lika säker som sin konventionella motsvarighet och referenssorterna vad gäller potentiella effekter på människors och djurs hälsa och miljön.

Samtliga aktiva substanser är godkända att användas i herbicider inom EU.

Ansökan innefattar inte odling, men en möjlig spridningsväg skulle kunna vara via spill av bönor vid till exempel hantering och transport. Den domesticerade bönan är ettårig, till stor del beroende av människan och överlever normalt inte vintern i Europa. Det är därför inte sannolikt att eventuella spillplantor skulle etablera sig i naturen och där tränga ut andra arter. Det är inte heller sannolikt att eventuella spillplantor skulle leda till inblandning av FG72 x A5547-127 i konventionellt utsäde. Sojaböna saknar vilda släktingar i Europa.

Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas. Lagstiftningen omfattar inte kött, mjölk eller ägg från djur som utfodrats med genetiskt modifierat foder eftersom djuren eller produkterna från djuren inte är genetiskt modifierade.

Sojabönan är en av de viktigaste fodergrödorna inom EU. Anledningen till att sojabönan används i så stor utsträckning är bland annat för att den innehåller mycket protein av hög kvalitet. Knappt två procent av de cirka 35 miljoner ton sojaprodukter som årligen används inom EU produceras inom EU. Resterande importeras från framför allt USA, Brasilien och Argentina. I USA planterades förra året 94 procent av sojabönsarealen med genetiskt modifierade sojabönssorter. Motsvarande siffra för Brasilien var 93 procent och för Argentina nära 100 procent. Globalt upp-tar genetiskt modifierade sojaböner 82 procent av de arealer som odlas med sojaböna.

Etisk bedömning

Baserat på det underlag som nämnden tagit del av bedömer vi att livsmedel och foder från sojabönan inte innebär någon ökad risk för människors eller djurs hälsa jämfört med konventionell sojaböna. Ur miljöhanseende anser nämnden att oavsiktligt spill inte utgör någon risk för miljön.

Den märknings- och spårbarhetslagstiftning som finns inom EU gör det möjligt för konsumenten att välja bort livsmedels- och foderprodukter som består av, innehåller eller är framställda från FG72 x A5547-127.

Även om forskning som syftar till att ersätta sojabönan med andra proteingrödor pågår är EU i dagsläget helt beroende av import av sojaprodukter. Om importen av sojaböner upphör innan realistiska alternativ finns att tillgå torde det få allvariga ekonomiska konsekvenser för bland annat kött- och mjölkproduktionen inom EU.

Beslut i detta ärende har efter föredragning av kanslichefen Marie Nyman fattats av ledamöterna Birgitta Eilemar, Stefan Johansson, Marianne Pettersson, Johan Hultberg, Emma Nohrén (skiljaktig, se bilaga), Nooshi Dadgostar (skiljaktig, se bilaga), Lars Tysklind, Annica Eclund, Lotta Rydhmer, Jens Sundström, Tina D'Hertefeldt, Anna Tunlid och Lars Åhrlund-Richter samt tjänstgörande ersättarna Anders Forsberg och Daniel Bäckström. Vid ärendets slutliga handläggning utan att delta i avgörandet deltog även ersättarna Kew Nordqvist, Bengt Eliasson och Laura Parducci samt tjänstemannen Jenny Carlsson.

Birgitta Eilemar

Marie Nyman

Ledamöterna Emma Nohrén (MP) och Nooshi Dadgostar (V) är skiljaktiga och anför följande:

Företagen Bayer CropScience LP och M.S. Technologies LLC har ansökt om marknadsgodkännande av den genetiskt modifierade sojabönan FG72 x A5547-127 för användning som livsmedel och foder och import och bearbetning. Sojabönan bär på tre tillförda gener som gör den tolerant mot herbicider baserade på glyfosat, isoxaflutol och glufosinatammonium.

Den aktuella sojabönan är en korsning mellan två transformationshändelser varav den ena, A5547-127 sedan tidigare godkänd för import och bearbetning och användning som livsmedel och foder medan den andra, FG72, ännu inte är marknadsgodkänd. Den har dock riskbedömts av den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA).

Vi anser att vi inte kan acceptera lägre krav på importerade grödor än vad vi själva skulle ställa om de odlades i EU eller Sverige, det går mot generationsmålet och i tveksamma fall bör försiktighetsprincipen råda. Generationsmålet inom miljömålsystemet säger i korthet att vi ska klara våra miljömål i Sverige utan att det leder till försämringar i andra länder. Då kan vi inte se en utveckling där vi går mot ett större kemikalieberoende. Därför anser vi att det är fel att godkänna grödor som förutsätter bekämpningsmedelsanvändning. I stället borde man minska, inte öka, mängden kemikalier i jordbruket

Bekämpningsmedlen som den aktuella sojan gjorts resistent emot är mycket potenta. Glufosinatammonium är till exempel inte tillåten i odling här i Europa på grund av att den är reproduktionstoxisk och glyfosat är just nu under utredning då WTO slagit larm och klassat den som "sannolikt" cancerframkallande. Att anpassa grödor så att de i princip är designade för fortsatt användning av dessa bekämpningsmedel är fel.

Dessutom uppkommer frågor om sojabönan FG72 x A5547-127 når upp till EUs krav för odling av GM-grödor. Vi anser att det är tveksamt och därför bör försiktighetsprincipen råda. Till exempel anser vi inte att kraven på granskningen av de kumulativa långsiktiga effekterna är uppnådda. I EU direktivet bil 2 kap 3 står det bland annat:

"En allmän princip för miljöriskbedömningen är också att en analys av de "kumulativa långsiktiga effekterna" som sammanhänger med utsättningen och utsläppandet på marknaden skall genomföras. "Kumulativa långsiktiga effekter" innebär de ackumulerade effekterna av medgivanden på människors hälsa och miljön, inbegripet florin och faunan, markens bördighet, markens nedbrytning av organiskt material, näringskedjan, den biologiska mångfalden, djurens hälsa och resistensproblem i samband med antibiotika."

Vidare så har vi inte fått svar på vilken socioekologisk och socioekonomisk konsekvensens importen av sojan kommer ha i odlingslandet och hur det kommer påverka de som i dag odlar det fodret det är tänkt att ersätta. Hur stor marknadsandel har det sökande företaget för produktion av sojautsäde i de länder där det är tänkt att odlas? Vilka konsekvenser kan ett godkännande få, kan det bli ökad marknads-koncentration, utsädeskoncentration, eller möjlighet till minde koncentration i odlingsländer?

Det är också en konsumentfråga. Enligt EU:s gemensamma märknings- och spårbarhetslagstiftning ska produkter som består av, innehåller eller är framställda av genetiskt modifierade organismer märkas. Men lagstiftningen omfattar inte kött, mjölk eller ägg från djur som utfodrats med genetiskt modifierat foder eftersom djuren eller produkterna från djuren inte är genetiskt modifierade. Det gör att konsumenter som inte vill stödja odling av genmanipulerade grödor inte kan göra ett aktivt val när de köper tex kött och mjölk.